

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ

УДК 378.(477)(092)

С. В. Грищенко

ВИДАВНИЧО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В. С. ІКОННИКОВА

Важливе місце в розвитку вищої освіти України другої половини ХІХ – початку ХХ століття належить Володимиру Степановичу Іконникову. В. С. Іконников – науковець, історик, історіограф, культурний і громадський діяч, викладач вищої школи, в якій він працював понад 50 років свого життя. Наукова діяльність В. С. Іконникова, його дослідження з історії розвитку університетської освіти, викладацький досвід, зміст і методика викладання авторських навчальних курсів, актуалізуються в сучасних умовах розбудови вищої школи в Україні.

Звернення до творчої спадщини В. С. Іконникова спричинене, по-перше, усвідомленням самобутності постаті українського вченого-педагога; по-друге, важливістю його наукових ідей і досвіду для розвитку української наукової думки; по-третє, наявністю зв'язків між педагогічною діяльністю вченого й сучасними проблемами вищої освіти в Україні.

Вивчення наукової спадщини В. С. Іконникова розпочато в дореволюційний період: М. Владимирський-Буданов, Л. Добровольський, О. Ліхачова, П. Мілюков, О. Назаревський, С. Платонов, О. Соболевський, М. Чистович. Однак ці дослідження мали фрагментарний характер. Наукові досягнення В. С. Іконникова дещо детальніше проаналізовано в радянський період. Напрямі, за якими досліджувалися здобутки вченого, декілька: історіографія та джерелознавство (І. Войцехівська, М. Дмитрієнко, Р. Кирєєва); вітчизняна історія (В. Сарбей, В. Пиріг); києвознавство (І. Войцехівська). В сучасній науковій літературі розкрито окремі методичні аспекти творчої спадщини вченого: археографія (І. Войцехівська, О. Журба, Р. Кирєєва); біографія (О. Колесников, В. Ульяновський); літературна діяльність (І. Войцехівська, О. Радзивілл). Наприкінці ХХ ст. акцент переноситься в площину дослідження науково-педагогічної діяльності вченого. Окремим напрямом викладацької діяльності В. С. Іконникова у вищих закладах освіти присвячено публікації І. Войцехівської, О. Тарасенка, В. Ульяновського. Узагальнююче дослідження науково-педагогічної спадщини В. С. Іконникова відсутнє. Так, недостатньо досліджено науково-викладацьку, організаційно-управлінську, видавничо-педагогічну, громадсько-просвітницьку діяльність.

Метою статті є аналіз видавничо-педагогічної діяльності В. С. Іконнікова як одного з напрямів його науково-педагогічної діяльності.

Видавничо-педагогічна діяльність – напрям науково-педагогічної діяльності В. С. Іконнікова який характеризується значним творчим доробком. У значній мірі він зумовлювався посадовими обов'язками вченого – головний редактор «Університетських відомостей» у 1873-1913 рр; 1) рецензувати щойно публіковані видання; 2) здійснювати наукову редакцію кожного випуску; 3) забезпечувати коректуру; співпрацювати з авторами [3, с. 46; 13, арк. 1].

Аналіз наявних джерел надає можливість виділити основні складові видавничо-педагогічної діяльності: 1) робота по становленню друкованого органу Університету св. Володимира; 2) рецензування наукової та навчальної літератури; 3) сприяння видавничій діяльності молодих авторів і педагогів-практиків.

Робота по становленню друкованого органу Університету св. Володимира. Займаючись науково-педагогічними проблемами викладання, В. С. Іконников критично оцінював становище, яке склалося на той час у системі університетської освіти внаслідок недосконалості періодичних видань. Стверджуючи об'єктивність проблеми, дослідники (В. Добровольський, В. Ульяновський) зазначають, що «Університетські відомості» були необхідними, як для апробації наукових ідей вчених, викладачів, так і для наукових досліджень студентів (друкувалися збірники студентських праць) [3, с. 47; 11, арк. 153 – 289, 605 – 613].

Як член піклувальної ради Київського навчального округу В. С. Іконников глибоко усвідомлював важливість вирішення цієї проблеми. Наукова редакція статей кожного випуску «Університетських відомостей», рецензування опублікованих видань, коректура, співпраця з авторами, бібліографічні огляди впродовж 1873-1913 рр. складені В. С. Іконниковим особисто та під його керівництвом уможливили практичне здійснення заходів із метою видання «Університетських відомостей», весь тягар підготовчої роботи по створенню комплексу видань вчений взяв на себе.

Так, у вересні 1873 р. В. С. Іконникову радою Університету св. Володимира доручено редагувати «Університетські відомості» упродовж року. Після завершення терміну рада Університету звернулася до вченого з проханням «виконувати і на подальший час обов'язки головного редактора» [3, с. 46; 13, арк. 1]. Головний редактор «Університетських відомостей» здійснював наукову редакцію кожного випуску, обговорював справу з друкарями, вів коректуру, працював з авторами, опікувався фінансовими справами видання. Винагорода за працю була дуже малою 500 руб. на рік у 1873-1891 рр., а з 1891 р. збільшена до 800 руб. [3, с. 46].

Робота редактора була технічною. Необхідно було особисто наносити візити у друкарню, вирішувати оплату праці друкарів [3, с. 47;

12, арк. 1 – 4]. Зазначимо, що не обмежившись технічною роботою редактора «Університетських відомостей» В. С. Іконников редагував ще чотири університетські збірники, присвячені окремим особам до остаточного подання у друкарню: Миколі I («Київ та імператорський Університет св. Володимира при імператорі Миколі I (1825-1855)», (1896); О. С. Пушкіну («Пам'яті О. С. Пушкіна. Науково-літературний збірник»), (1899); М. В. Гоголю («Пам'яті М. В. Гоголя: Збірник промов і статей з приводу юбілею письменника»), (1910); М. І. Пирогову («Пам'яті М. І. Пирогова. Привітання і промови ... 100-річчя народження М. І. Пирогова»), (1911) [3, с. 48; 11, арк. 138 – 148].

Дані дослідження свідчать, що чимало турбот В. С. Іконникову додали деякі автори. Так, зокрема, багато часу й творчої енергії учений приділив виправленню й доопрацюванню рукопису з огляду наукової літератури з латиністики за 1874-1875 рр., виданої в Росії та за кордоном професора В. Модестова. Професор В. Модестов не визнав скорочення, зроблені В. С. Іконниковим й вимагав зібрати всіх членів редакційного комітету «Університетських відомостей» (8 професорів) «для читання статті», що і мусив зробити головний редактор 6 лютого 1876 р. [3, с. 47].

В. С. Іконников 19 травня 1899 року як редактор «Університетських відомостей» подав до ради Університету св. Володимира пропозицію щодо друку полемічних і критичних статей. Ним було запропоновано не друкувати полеміки, а критичні статті мають бути суто науковими, з апробацією на відповідному факультеті. Рада Університету постановила, що головний редактор проводить редагування сам і вилучає моменти статей цензурного характеру [14, арк. 1].

Зазначимо, що за 1873-1913 рр. в результаті реалізації плану В. С. Іконникова друкований орган Університету св. Володимира «Університетські відомості» став одним з найкращих і найплідніших університетських видань Російської імперії. Обсяг видання зріс, із 20 до 40 друкованих аркушів; запроваджено нові рубрики (зокрема, бібліографічні огляди); почали виходити друком збірники кращих студентських праць (було видано вісім збірок) [2, с. 119; 3, с. 47; 11, арк. 153 – 289, 605 – 613].

Проведене дослідження надало можливість визначити головну мету, яку прагнули досягти автори редагованого В. С. Іконниковим видання, працюючи над створенням статей, – надати викладачам рекомендації щодо визначення змісту освіти й удосконалення навчального процесу.

Зазначимо, що у межах роботи головного редактора «Університетських відомостей», В. С. Іконников особисто був автором багатьох публікацій: «Нові дослідження по історії Смутного часу Московської держави на початку XVII ст.» (1889); «Відгук про твір магістра С. Платонова «Замальовки по історії Смутного часу Московської держави XVI-XVII ст.» (1900) та інші [4; 6].

При розробці змісту своїх праць автор працював творчо. Він намагався наблизити історію Росії до інших дисциплін, викласти її у зв'язку із всесвітньою історією.

Аналіз змісту праць вченого дає підстави зробити висновок, що, незважаючи на недоліки, роботи суттєво відрізнялися за такими характеристиками: 1) повнота змісту; 2) науковість історичних положень; 3) узагальнений, тематичний виклад історії Росії як наукового знання; 4) послідовність у змісті подання матеріалу; 5) дидактична доцільність; 6) аналітичний метод доведень історичних досліджень; 7) наявність питань для самостійного вивчення.

Отже, видання мало новаторське спрямування і за історичним підходом у розробці змісту, який цілісно відображав особливості методології цієї науки, і за методикою його викладу. Для сучасників «Університетські відомості» представляє інтерес не тільки як тематично-дидактична пам'ятка, але й як джерело численних оригінальних історичних знахідок. У радянські часи часопис «Університетські відомості» не використовувався у практиці вищої освіти. Сучасні українські вчені, зокрема фахівці з історії Росії, намагаються відродити науково-педагогічну спадщину В. С. Іконникова. Важливим кроком у цій справі стало видання монографії упорядкованої В. Ульяновським «Іконников Володимир. Історичні портрети» у 2004 році. Книга доповнена працями В. С. Іконникова.

Таким чином, нам вдалося з'ясувати, що робота вченого по створенню часопису Університету св. Володимира «Університетські відомості» була спрямована на вирішення проблеми науково-педагогічного забезпечення навчального процесу. В. С. Іконников був автором багатьох публікацій, головним редактором цього видання.

Рецензування наукової та навчальної літератури. У контексті досліджуваної нами проблеми варто зазначити, що впродовж 1873-1913 рр. В. С. Іконников брав активну участь по рецензуванню наукової літератури. Архівні джерела свідчать, що, крім рецензування рукописів наукових праць з історії Росії, вченим досліджувалися питання історії Фінляндії. Останньою прижиттєвою рецензією В. С. Іконникова була рецензія на «Історію Фінляндії» в 5-ти томах М. Бродкіна (майже 200 сторінок) [3, с. 62]. Всього В. С. Іконниковим були підготовлені та надруковані 37 рецензій [2, с. 117]. Най ґрунтовнішими є рецензії, що замовлялися В.С. Іконникову Академією наук для нагород Уваровськими преміями. Близькими до наукових інтересів вченого були тематично розробленими, фактично оновленими: рецензія на: Д. Кобеко. «Цесаревич Павло Петрович (1754-1796)» (1883); рецензія на: «Збірник імп. Російського історичного товариства» (1886); рецензія на: В. Грибовский «Вищий суд і надзор в Росії в першу половину царювання Катерини II» (1901) [7; 8].

Дослідження змісту рецензій засвідчує, що, аналізуючи видання інших авторів, В. С. Іконников звертав увагу не лише на їх наукову

достовірність і педагогічну доцільність. Особливе значення вчений надавав якості наукового викладу історичних фактів, відзначаючи особисті методичні здобутки вчених. Наукова цінність рецензій на: Д. Кобеко «Цесаревич Павло Петрович (1754-1796)» та на: В. Грибовский «Вищий суд і надзор в Росії в першу половину царювання Катерини II» була відмічена урядовою нагородою – Золотою Уварівською медаллю (1884, 1903) [1; 2, с. 28]. Отже, новаторство вченого полягало в тому, що, оцінюючи наукову працю, вчений підкреслював винятково важливе ймення його наукового викладу, фактів й дидактичної інтерпретації навчального і наукового матеріалу.

В. С. Іконниковим рецензовано ще вагомі праці М. Владимирського-Буданова «Держава і народна освіта в Росії XVIII ст.»; О. Незеленова «Микола Іванович Новиков, видавець журналів 1769-1785 рр.»; «Боярська Дума древньої Русі в дослідженнях В. Ключевського» та інші [9]. Рецензійна діяльність В. С. Іконникова до цього часу практично не поцінована.

Яскравим свідченням того, що вчений уважно слідкував за надходженням до навчальних закладів нової літератури, одночасно перевіряючи її змістове наповнення, можуть бути факти, що В. С. Іконникова впродовж 15 років обирали головою бібліотечної комісії в Університеті св. Володимира (1889-1907), та, що з його ініціативи з 1894 р. провадився конкурс на посаду університетського бібліотекаря. В. С. Іконников затвердив на цю посаду В. Кордта. Вчений, рецензуючи наукові праці видатних дослідників, критично ставився до їхніх видань і мав мужність указати класикам науки на допущені помилки. Безумовно, такий підхід ученого свідчить про його творчу спрямованість.

Таким чином, нами виявлено, що видавничо-педагогічна діяльність В. С. Іконникова у сфері рецензування наукових і навчальних видань мала систематичний і творчий характер. Вона була спрямована на забезпечення навчальних закладів сучасною вітчизняною і закордонною літературою.

Підготовка п'яти великих видань, за дорученням ради Університету св. Володимира, до 50-річчя Університету була трудомісткою і виснажливою для В. С. Іконникова. Але, попри всі негаразди та недоліки, видання друком вийшли вчасно. Найбільш трудомісткою була робота над біографічним словником «Біографічний словник професорів і викладачів імператорського Університету св. Володимира» (1884). Це було зразком довідкового видання у серії «Університет в особах». Однак, праця забирала багато часу, бо вченому приходилося більшу частину біографій складати самому (збирати матеріал, працювати в архіві, в бібліотеці університету).

Складання академічних списків також виявилось непростою справою. В. С. Іконников сам перевіряв списки і справи з університетського архіву. «Академічні списки викладачів імператорського Університету св. Володимира» (1884) вийшли вчасно,

до ювілейних подій [3, с. 48]. Вчений вважав працю по виданню і написанню ще трьох робіт: «Ювілейний акт імператорського Університета св. Володимира» (1884), «Історико-статистичні записки про вчених і навчально-виховні заклади імператорського Університета св. Володимира» (1884), бібліографічні нотатки на книгу М. Владимирського-Буданова «Історія імператорського Університета св. Володимира» Т. 1 (1884) обов'язковою. Тому не обурился, що за важку багатомісячну працю Університет св. Володимира не лише не заплатив, але і не віддячив словами [3, с. 48].

Сприяння видавничій діяльності молодих науковців і педагогів-практиків. Аналіз змісту видавничо-педагогічної діяльності В. С. Іконникова дає підстави стверджувати, що вчений розкрив талант багатьох відомих авторів наукових і навчальних видань (М. Грушевський, В. Савва, Т. Флоринський), допоміг їм у науковому становленні. Так, наприклад, у 1888 р. В. С. Іконников доручив М. Грушевському написати дослідження «Опис майна М. Романова і представлені нею побутові дані». Робота була з русистики та джерелознавства. Як науковий керівник М. Грушевського, вчений робив правку роботи [10, с. 263 – 279]. Зазначивши, що рукопис потребує певного вдосконалення, В. С. Іконников підсумував, що праця може успішно використовуватися у практиці аналізу і критики історичних джерел. Схвальний відгук видатного вченого на доробок молодого автора став підґрунтям для становлення М. Грушевського як історика України.

Вчений підтримував творчий підхід молодих науковців в історичних дослідженнях. У своєму відзиві на рукопис студента М. Оппокова «Князь Андрій Курбський» та студента І. Тимошевського «Питання про монастирські маєтки в Росії у XVI ст.» В. С. Іконников підкреслив важливість досліджень і запропонував надрукувати праці в «Університетських відомостях». Відтак, характерним для видавничо-педагогічної діяльності В. С. Іконникова є значний інтерес до творчості молодих науковців, уважне ставлення до їхнього професійного становлення.

В. С. Іконников проводив думку, що до публікації наукових досліджень важливо залучати викладачів-практиків. З огляду на це, він постійно заохочував ініціативу, яка надходила від талановитих науковців (М. Ващенко-Захарченко, І. Лучицький, О. Соболевський, Ф. Фортинський), і на цьому ґрунті знаходився з ними у тісному творчому спілкуванні. Так, у 1881 р. за ініціативи В. С. Іконникова був створений проект видання білорусько-литовського літописання (вчений пропонував упорядником М. Владимирського-Буданова). Цей проект В. С. Іконников обговорював з О. Бичковим і М. Костомаровим, просив О. Бичкова в археографічній комісії розглянути проект офіційно. У 1900 р. головою археографічної комісії став С. Шереметєв і В. С. Іконников «виклав йому проект видання місцевого літописання

«силами молодих вчених» [3, с. 70]. Зміст проекту відповідав науково-педагогічним поглядам В. С. Іконникова. В проекті превалюють джерела політичної історії й літописи, вивчення яких наблизило історичні дисципліни до потреб практичної діяльності, зокрема для вивчення деяких тем.

Відстоюючи демократичні засади навчального процесу, В. С. Іконников відзначав, що як у викладанні, так і в складанні навчальних видань ініціатива повинна, передусім, належати викладачу. Показовою у цьому відношенні є думка вченого щодо найдодільнішого способу складання програм історичних дисциплін. В. С. Іконников вважав, що він повинен бути результатом колективної творчості педагогів.

Отже, успіх видавничо-педагогічної діяльності В. С. Іконникова у значній мірі зумовлювався повагою до викладачів-практиків, свідомим намаганням вченого досягти єдності теорії і практики у навчальному процесі, прагненням забезпечити оптимальне поєднання результатів наукових розробок дослідників і досвіду практикуючих педагогів.

Таким чином, маємо виділити такі основні складові видавничо-педагогічної діяльності вченого: 1) робота по становленню друкованого видання Університету св. Володимира, (організація авторського колективу, редагування, підготовка до видання, написання матеріалів до видань); 2) рецензування наукової та навчальної літератури (здійснення наукової й дидактичної оцінки вітчизняних і закордонних видань, ініціювання та участь публікації творів видатних науковців); 3) сприяння видавничій діяльності молодих авторів (надання науково-педагогічної допомоги у підготовці видань, залучення до написання наукової й навчальної літератури педагогів-практиків).

Відтак, видавничо-педагогічна діяльність В. С. Іконникова була пов'язана з його численними посадовими повноваженнями, творчою ініціативою, почуттям громадського обов'язку. Робота вченого у цих напрямках мала на меті розробку і обґрунтування теоретичних засад оновлення змісту освіти, вдосконалення та забезпечення навчального процесу, проведення заходів щодо їхнього практичного втілення. Вона підпорядковувалася вирішенню проблем індивідуального зростання окремої людини, соціокультурного та економічного розвитку країни, задоволення потреб науки і була зумовлена об'єктивним усвідомленням нагальних потреб освітньої галузі.

Видавничо-педагогічна діяльність В. С. Іконникова була зумовлена усвідомленням необхідності забезпечення закладів вищої освіти науковою і науково-методичною літературою. Складовими видавничо-педагогічної діяльності вченого є: 1) розроблення структури, видання друкованого органу Університету св. Володимира. В. С. Іконников був головним редактором «Університетських відомостей» (1873-1913). За цей час університетське видання стало одним із найкращих у Російській імперії: обсяг видання зріс з 20 до 40 друкованих аркушів, було

запроваджено нові рубрики (бібліографічні огляди, рецензії, наукові статті); 2) рецензування наукової та навчальної літератури. В. С. Іконников брав активну участь у роботі з опрацювання архівних документів, рецензування наукових історичних праць («Збірка творів студентів Університету св. Володимира» (1880-1881), «Боярська Дума Стародавньої Русі в дослідженнях проф. В. Ключевського» (1882), «І. Міхалевич. Кам'янець-Подільська гімназія. Історична записка про 50-річчя існування» (1883) та ін.); виступав ініціатором і рецензентом публікацій вітчизняних науковців (М. Владимирський-Буданов, В. Грибовський, Д. Кобеко); 3) сприяння видавництву праць молодих науковців і педагогів-практиків (М. Грушевський, В. Савва). Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку мають бути дослідження науково-викладацької, організаційно-управлінської, громадсько-просвітницької діяльності В. С. Іконникова.

Список використаної літератури

- 1. Войцехівська І. Н.** Академік Володимир Іконников: життєпис та бібліографія / І. Н. Войцехівська // Архівні та бібліографічні джерела української історичної думки. – Вип. 2. – К., 1998. – 132 с.
- 2. Войцехівська І. Н.** Академік Володимир Іконников: Життєпис та бібліографія / І. Н. Войцехівська / Українс. держ. НДІ архівної справи та документознавства, Історичне товариство Нестора-літописця. – К., 1998. – 130 с.
- 3. Іконников Володимир.** Історичні портрети / упоряд. В. Ульяновський. – К. : Либідь, 2004. – 428 с.
- 4. Іконников В. С.** Что должен давать государству университет времен Александра I? // РС. – 1877. – № 12. – С. 705-707.
- 5. Іконников В. С.** Перечень сочинений, изданных с 1863 г. наличными преподавателями Университета св. Владимира / В. С. Иконников // КУИ. – 1875. – № 5. – Оф. ч. – С. 12 – 34.
- 6. Іконников В. С.** Отзыв о сочинении магистра С. Ф. Платонова Очерки по истории Смуты в Московском государстве XVI-XVII вв. / В. С. Иконников // УИ. – 1900. – № 2. – С. 1 – 32.
- 7. Іконников В. С.** Рецензия на: Кобеко Д. Ф. Цесаревич Павел Петрович (1754-1796) / В. С. Иконников // Отчет о двадцать седьмом присуждении наград графа Уварова. – СПб., 1885. – С. 78 – 160.
- 8. Іконников В. С.** Рецензия на: Сборник имп. Русского исторического общества / В. С. Иконников. – Т. 34 – 40. – М., 1881-1886 // УИ. – 1886. – № 5. – С. 81 – 144.
- 9. Іконников В. С.** Рецензия на: Владимирский-Буданов М. Ф. «Государство и народное образование в России XVIII века» / В. С. Иконников. – Ч. 1. – Ярославль. – 1874 // УИ. – 1874. – № 11. – С. 153 – 176.
- 10. Ульяновський В. І.** Незнана рання праця М. С. Грушевського з русистики та джерелознавства / В. І. Ульяновський // Український археографічний щорічник. Нова серія. – К., 1993. – Вип. 2. – С. 263 – 279.
- 11. Приветственный** адрес Совета Университета св. Владимира Иконникову Владимиру Степановичу в связи с 40-летием его редакторской деятельности. 1913 г. – ІР НБУВ, ф. 46, спр. 80, арк. 2.

12. Иконников В. С. – в правление Университета св. Владимира заявление по поводу прекращения работы университетской типографии. 16 августа 1906 г. – IP НБУВ, ф. 46, спр. 89, арк. 4. **13. В правление** Университета св. Владимира 5 августа 1880 года письмо от типографии Университета. – IP НБУВ, ф. 46, спр. 162, арк. 2. **14. Материалы** редакции «Университетских известий»: протоколы заседаний, выписки из протоколов заседаний совета Университета св. Владимира, списки о рассылке журналов, приглашения и другое. 1880-1890 гг. – IP НБУВ, ф. 46, спр. 608, арк. 29.

**Грищенко С. В. Издавничо-педагогічна діяльність
В. С. Іконнікова**

В статті висвітлено видавничу й педагогічну діяльність В. С. Іконнікова. Вона зумовлювалася посадовими обов'язками вченого – він мав посаду головного редактора «Університетських відомостей» у 1873-1913 роках; вчений мав рецензувати щойно опубліковані видання; здійснював наукову редакцію кожного випуску журналу; забезпечував коректуру; співпрацював з авторами видання. Робота вченого у цих напрямках мала на меті розробку і обґрунтування теоретичних засад оновлення змісту освіти, вдосконалення та забезпечення навчального процесу, проведення заходів щодо їхнього практичного втілення. Ця робота підпорядковувалася вирішенню проблем та потреб освітньої галузі.

Ключові слова: В. С. Іконников, вища школа, університет, видавнича діяльність, рецензування, коректура, редагування.

**Грищенко С. В. Издательско-педагогическая деятельность
В. С. Иконникова**

В статье отражена издательская и педагогическая деятельность В. С. Иконникова. Она предопределялась должностными обязанностями ученого – он имел должность главного редактора «Университетских известий» в 1873-1913 годах; ученый должен был рецензировать только что опубликованные издания; осуществлял научную редакцию каждого выпуска журнала; обеспечивал корректуру; сотрудничал с авторами издания. Работа ученого в этих направлениях имела целью разработку и обоснование теоретических принципов обновления содержания образования, совершенствования и обеспечения учебного процесса, проведения мероприятий по их практическому воплощению. Эта работа подчинялась решению проблем и потребностей образовательной отрасли.

Ключевые слова: В. С. Иконников, высшая школа, университет, издательская деятельность, рецензирование, корректура, редактирование.

Grischenko S. Publisher and pedagogical activity of V. S. Ikonnikov

Publishing and pedagogical activity of V.S. Ikonnikov is reflected in the article. It was predetermined the position requirements of scientist – he had посаду of editor-in-chief of «University information» in 1873-1913 years and

awarenesses of necessity of providing of establishments of higher education scientific and methodical literature. The constituents of publishing and pedagogical activity of scientist is: 1) development of structure, edition of printing organ of University of sainted Vladimir. For this time university edition became one of the best in the Russian empire: the volume of edition grew from 20 to 40 quires, the new headings were inculcated (bibliographic reviews, reviews, scientific articles); 2) criticizing of scientific and educational literature. V.S. Ikonnikov participated actively in work from working of the archived documents, criticizing of scientific historical labours; took the lead and by the reviewer of publications of domestic research workers; 3) assistance the publishing house of labours of young research workers and teachers-practical workers. Work of scientist in these directions had for an object development and ground of theoretical principles of update of maintenance of education, perfection and providing of educational process, conducting of measures on their practical embodiment; submitted the decision of problems and science necessities and was predefined the objective awareness of important necessities of educational industry.

Key words: V. S. Ikonnikov, higher school, university, publishing activity, criticizing, proof-reading, editing.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2013 р.

Прийнято до друку 25.10.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Чиж О. Н.

УДК 37.013.42:347.639(477),,192/193”

Л. В. Кальченко

**ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА СТАНОВЛЕННЯ
ТА РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ СУСПІЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
ЩОДО ПРЕВЕНЦІЇ І ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА
У 20-Х – 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ**

Дослідження наукової літератури, архівних документів, практики соціально-педагогічної роботи дозволяє характеризувати сирітство як суспільне явище, що має багатовікову історію, протягом якої система заходів щодо підтримки дітей та попередження і подолання феномену соціального сирітства була завжди зумовлена певною соціально-економічною ситуацією, залежала від релігійних звичаїв та суспільного порядку відповідного історичного проміжку часу. Кожний період розвитку суспільства мав свої особливості та вносив власні корективи у вирішення досліджуваної проблеми, вивченням якої у різні часи займалися М. Астojанц, В. Беяков, Л. Волинець, І. Дементьєва,